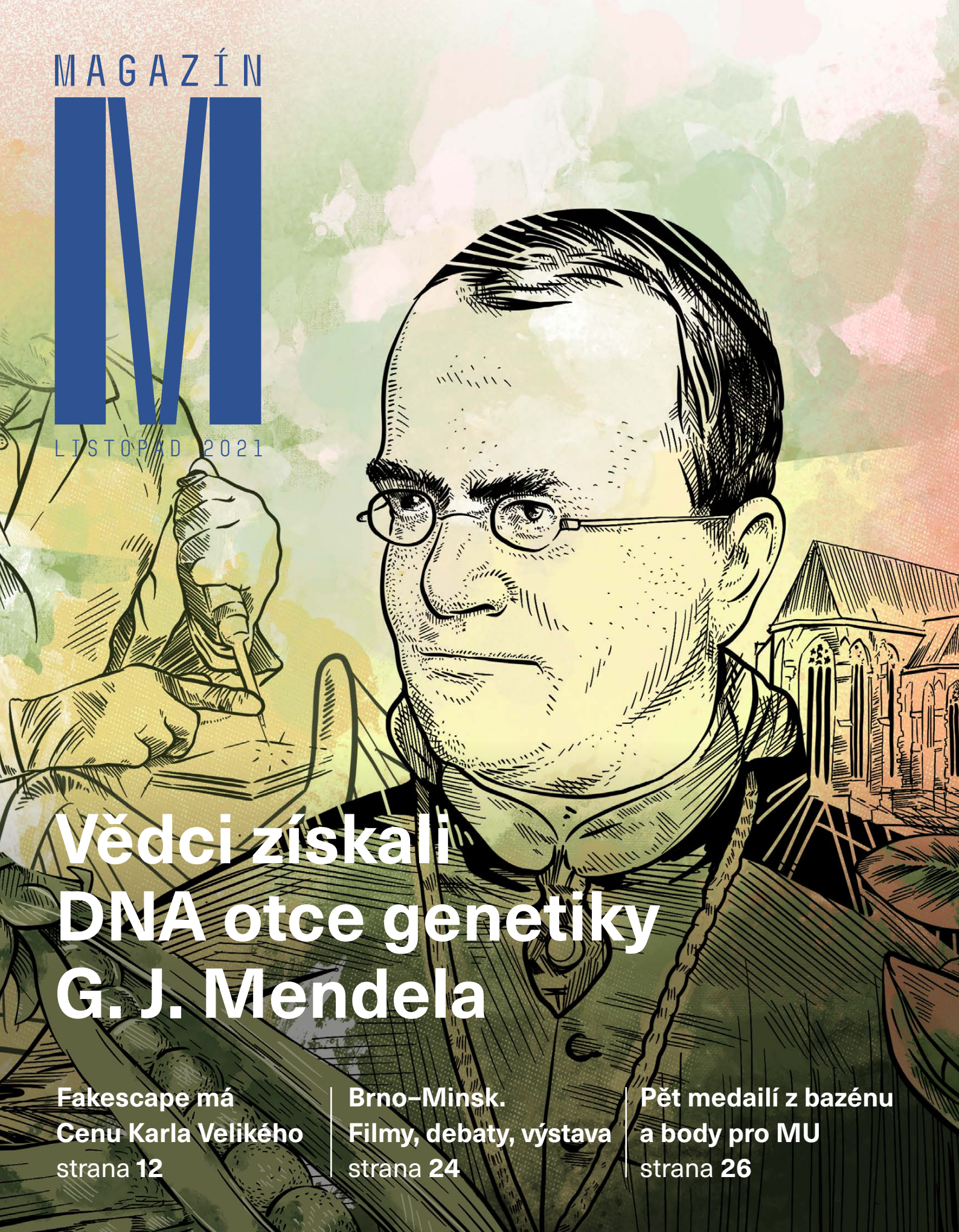

MAGAZÍN

M

LISTOPAD 2021

Vědci získali DNA otce genetiky G. J. Mendela

Fakescape má
Cenu Karla Velikého
strana 12

Brno–Minsk.
Filmy, debaty, výstava
strana 24

Pět medailí z bazénu
a body pro MU
strana 26

OBSAH

2

Kateřina Šimáčková:
Právo studují skvělí studenti

8

Výzkum: vzorky DNA
G. J. Mendela se shodují

16

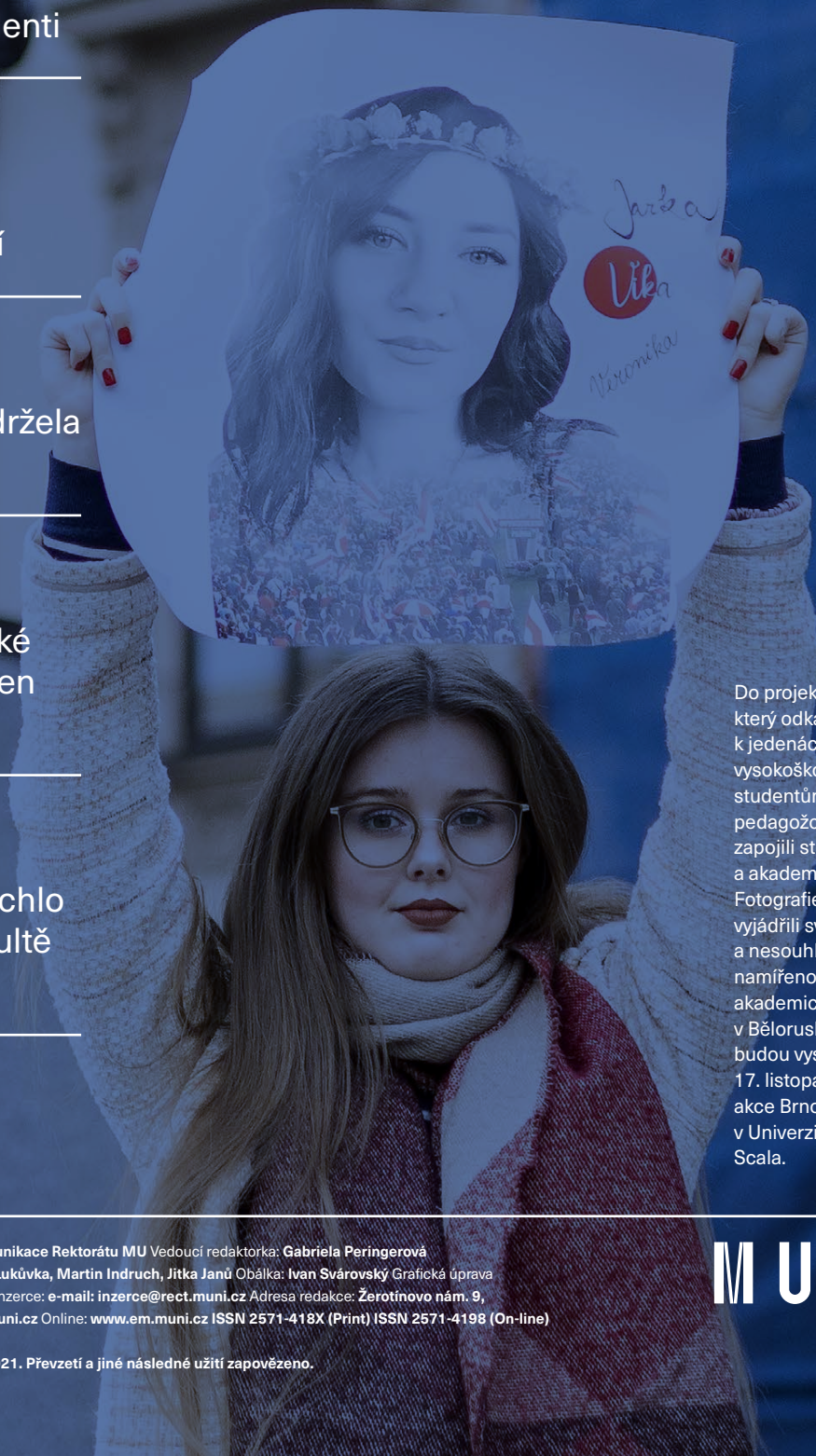
Čestný doktorát MU obdržela
Martina Hartmann

18

Děkanem Přírodovědecké
fakulty MU byl opět zvolen
Tomáš Kašparovský

22

Mediky z Běloruska nadchlo
studium na lékařské fakultě
a simulační centrum

Do projektu 11+1, který odkazuje k jedenácti zatčeným vysokoškolským studentům a jedné pedagožce, se zapojili studenti a akademici MU. Fotografiemi a podpisy vyjádřili svoji podporu a nesouhlas s represí namířenou proti akademické sféře v Bělorusku. Plakáty budou vystaveny také 17. listopadu v rámci akce Brno–Minsk v Univerzitním kině Scala.

Vydala: Masarykova univerzita Redakce: Oddělení komunikace Rektorátu MU Vedoucí redaktorka: Gabriela Peringerová
Členové redakce: Ondřej Požár, Irena Diatelová, Adam Lukůvka, Martin Indruch, Jitka Janů Obálka: Ivan Svárovský Grafická úprava
a sazba: Petr Hrnčíř Jazyková redakce: Hana Houšková Inzerce: e-mail: inzerce@rect.muni.cz Adresa redakce: Žerotínovo nám. 9,
601 77 Brno, tel.: 549 49 5158, e-mail: redakce@em.muni.cz Online: www.em.muni.cz ISSN 2571-418X (Print) ISSN 2571-4198 (On-line)

Souborné dílo – časopis: © Masarykova univerzita, 2021. Převzetí a jiné následné užití zapovězeno.

MUNI

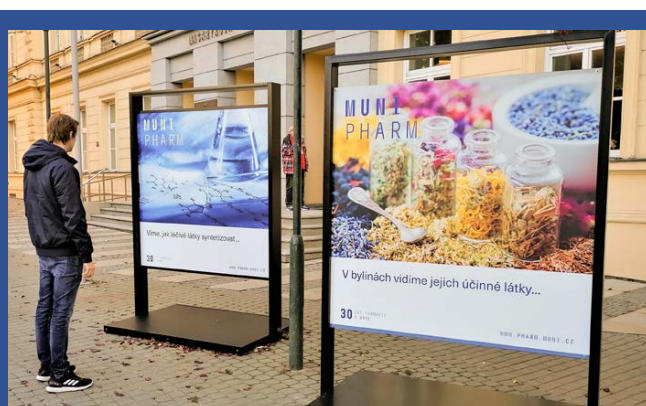
Univerzita získala cenu a předala šek

Dobrovolnické centrum MUNI POMÁHÁ získalo ocenění za schopnost v koronavirové krizi efektivně nasměrovat dobrovolníky k organizacím a jednotlivcům. Cenu evropského občana převzala Masarykova univerzita od zástupců Evropského parlamentu a dokládá, že univerzita se v krizi osvědčila jako společensky odpovědná instituce. Odpovědnost prokázala i při pomoci obcím z jižní Moravy, které byly v červnu zasaženy tornádem. Nejenže v místě pomáhali a stále ještě pomáhají dobrovolníci, ale navíc, díky veřejné sbírce MU, se podařilo shromáždit částku jeden milion korun. Symbolický šek předal rektor MU Martin Bareš na opravy Základní školy Hrušky.

Grantová agentura ocenila dva vědce z MU

Prestížní vědecké ocenění – Cenu předsedy Grantové agentury České republiky za rok 2021 letos obdrželo pět vědců a vědkyň. Mezi laureáty byli hned dva vědci z Masarykovy univerzity. Vladimír Šindelář z přírodovědecké fakulty a Klára Šedová z filozofické fakulty. Její výzkum významu komunikace při výuce se stal historicky vůbec prvním pedagogickým projektem, který byl takto oceněn. „Cena odráží změnu ve vnímání pedagogického výzkumu, dosud byl vždy ve stínu jiných sociálních věd,“ uvedla Šedová.

Šindelář uspěl v kategorii věd o neživé přírodě, když hodnotitele z řad kolegů-vědců zaujal výzkumem bambusurilů čili molekul schopných vázat záporně nabitě částice, aniony. Oba vědci z MU tak rozšířili řady osmdesáti výzkumníků, kteří ocenění za téměř dvacet let jeho existence získali. Kromě prestiže se s oceněním pojí také finanční odměna.

30 let farmacie v Brně

Koncem října si Masarykova univerzita připomněla 30 let od znovuoobnovení farmaceutické fakulty v Brně, jejíž historie sahá až do roku 1952, kdy byla zřízena jako samostatná fakulta MU.

Z Brna se v roce 1960 přesunula do Bratislavy. Úsilí o její návrat do Brna bylo završeno 13. listopadu 1991, kdy se na farmaceutické fakultě na tehdejší Vysoké škole veterinární konalo slavnostní zahájení výuky, inaugurace děkana a imatrikulace posluchačů 1. ročníku.

Farmaceutickou fakultu získala MU loni zpět po 60 letech na základě dohody s Veterinární a farmaceutickou univerzitou (VFU), která souhlasila s jejím přesunem. Výuka se zatím stále odehrává ve třech pavilonech v areálu VFU na Palackého třídě v Brně, které si Masarykova univerzita pronajala na pět let. Do budoucna by se pak Farmaceutická fakulta MU měla stát součástí areálu Univerzitního kampusu Bohunice.

Historii fakulty nyní připomíná výstava před Rektorátem MU. Tricet osobností farmacie obdrželo 26. října v rámci oslav výročí stříbrné pamětní medaile Masarykovy univerzity.

Porodní asistenci učí v CPA

Ve spolupráci s Lékařskou fakultou MU bylo na Obilním trhu otevřeno Centrum porodní asistence (CPA). Posílí tím přístup k přirozenému porodu a roli porodní asistentky v péči

o těhotné a rodičky a jejich rodiny. Centrum vede Miloslava Kameníková, která se zaměřuje na kultivaci porodnické péče. „Porod vyžaduje klid a pocit porozumění založený na důvěře mezi porodní asistentkou a ženou. Porod je hlubokým a emocemi nabitým zážitkem, který si v sobě rodiny nesou po celý život.“ Více si o centru a výuce přečtete na em.muni.cz.

Vzdělávání seniorů je skvělá aktivita

Univerzita třetího věku v Telči oslavila výstavou 15 let od zahájení výuky. Posluchači se v prvních kurzech sešli 27. října 2006.

„V Telči byla myšlenka na provoz kurzů pro seniory spojena hned se samým začátkem vzniku Univerzitního centra. Naše kurzy U3V jsou jednoroční a navštěvuje je necelých 90 posluchačů, což je kapacita naší největší učebny,“ uvedl ředitel centra Jaroslav Makovec. Letošní roční prezenční kurz U3V v Telči má název Středověké etudy III a Masarykova univerzita ho pořádá ve spolupráci s telčskou pobočkou Národního památkového ústavu.

MU přivítala studenty ze zahraničí

S novým akademickým rokem se univerzita rozrostla o více než 450 výměnných studentů a 474 studentů nastupujících do prvních ročníků anglických programů. Nové studenty univerzita přivítala pestrým programem i mezinárodní večerí a například lékařská fakulta a fakulta sociálních studií pro ně zorganizovaly venkovní barbecue. Zahraniční studenti tvoří více než 20 procent všech studentů MU.

Studenti práv jsou skvělí a přemýšliví, říká Šimáčková

Sama bývala výbornou studentkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity, kde už třicet let učí. Dnešní studenti jsou bystří a přemýšliví, říká v rozhovoru soudkyně Ústavního soudu **KATEŘINA ŠIMÁČKOVÁ**, kterou koncem září zvolili novou soudkyní Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku.

V roce 1988 jste absolvovala na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Proč jste se pro studium práv rozhodla?

Chtěla jsem původně studovat úplně něco jiného. Neměla jsem sen být právníčkou nebo soudkyní. Doporučila mi to moje maminka, která byla psychiatryně. Směřovala jsem k humanitním oborům, jako je teorie literatury nebo sociologie. Ale maminka mi vysvětlila, že je dobré vystudovat obor, který je řemeslo a pomáhá lidem. K medicíně nebo přírodovědným oborům jsem měla dál, takže jsem se rozhodla pro práva. A myslím, že v tom určitou roli hrálo i to, že mamini pacienti právníka potřebovali právě proto, že čelili řadě nepříjemností ze strany státu.

A jak vzpomínáte na dobu, kdy jste studovala?

Studovala jsem práva v době komunistického režimu. Pro mě to byl docela velký šok, protože tady se dost vnímaly mocenské vztahy a podobné věci. Současně jsem ovšem narazila na vynikající učitele a z dnešní perspektivy bych řekla, že bych zřejmě nebyla právníčkou, kdybych nepotkala Jiřího Malenovského a Jana Filipa, kteří ovlivňovali moje směřování. Jiří Malenovský jako bývalý soudce soudu Evropské unie a Jan Filip jako můj současný kolega na Ústavním soudu a dlouholetý šéf na katedře ústavního práva a politologie, na které působím.

Lišilo se studium práv v době totality, kterou jste jako studentka zažila, a nyní? A pokud ano, tak v čem?

Samozřejmě že ano. Za totality to byl pokrytecký a divný systém, já jsem třeba věděla, že ačkoliv jsem byla opravdu vzorná studentka, tak nebudu mít nikdy v životě žádnou kariéru – po škole jsem se nedostala ani k působení na právnické fakultě, ani do advokacie nebo

na soud, takže jsem se stala právníčkou na hygienické stanici. Vzdělávání bylo tehdy méně interaktivní, ale byly tam obory, které byly zajímavé – nikdy třeba nezapomenu na srovnávací ústavní právo, které učil docent Kroupa, kde jsme četli ústavy Francie, USA a dalších demokratických států. Když jsem pak po revoluci studovala ve Francii, tak jsem francouzskou ústavu znala lépe než spolužáci Francouzi. V každém životě si tedy můžete najít něco, co je pro vás inspirativní a nápomocné.

Na Právnické fakultě Masarykovy univerzity působíte už od 90. let jako pedagožka na Katedře ústavního práva a politologie. Jací jsou dnešní studenti práv oproti době, kdy jste právo studovala vy?

Určitě první velký rozdíl je ten, že probíhají férová výběrová řízení, takže všichni naši studenti jsou bystří. Výběrové řízení je založeno ani ne tak na vědomostech a netestujeme moc jejich pracovitost, ale vybíráme podle toho, zda umí logicky přemýšlet, což třeba pro mě je jedna z největších výhod. Naši studenti jsou opravdu bystří a inteligentní a velmi dobře se s nimi komunikuje a mají potenciál naučit se argumentovat. Mám proto velkou naději v budoucnost tohoto světa a národa. Mám pocit, že studenti přemýšlejí v souvislostech, že se snaží identifikovat problémy ve společnosti, že jsou připraveni zabývat se nejen sami sebou, ale i světem, ve kterém žijí.

Bude vás hodně mrzet, pokud se budete muset vzdát role pedagožky?

Já se jí nevzdám, právnická fakulta mi nabídla velmi dobré podmínky i přes to, že budu většinu času v zahraničí. Mám možnost zorganizovat blokovou výuku ve chvílích, kdy se budu vracet do České republiky, nadále budu spoluorganizovat lidskoprávní moot ▶

ROZHOVOR 2-3

TEXT: ONDŘEJ POŽÁR

FOTO: DANIELA DOSTÁLKOVÁ

court a vést diplomové a doktorské práce, část přednášek budeme organizovat online. Nechtěla bych úplně odejít z veřejného prostoru. Pracujete-li v evropské instituci, měl byste být jejím velvyslancem v českém odborném právnickém prostředí, takže chci pokračovat i ve spolupráci s Justiční akademií, kde se připravují soudci. Na katedře jsme našli metodu, jak se můžu v českém akademickém prostředí udržet. A děkuji za to vedení právnické fakulty, zejména děkanovi Martinovi Škopovi a proděkanovi Davidu Sehnálkovi. Samozřejmě i novému vedoucímu naší katedry Davidu Kosařovi a kolegyni Zuzaně Vikarské.

NEJNESPRAVEDLIVĚJŠÍ JSOU TY ROZSUDKY, KTERÉ NEBYLY VYDÁNY.

KATEŘINA ŠIMÁČKOVÁ byla patnáct let advokátkou, poté soudkyní Nejvyššího správního soudu a nyní osm let Ústavního soudu. Působí v Benátské komisi, je členkou vědecké rady právnické fakulty Karlovy univerzity v Praze, ad hoc soudkyní Evropského soudu pro lidská práva a členkou zkušební komise pro justiční zkoušky.

Jako právnička jste si vyzkoušela práci na krajské hygieně, poté jste působila jako asistentka ústavního soudce Antonína Procházky a patnáct let jste byla advokátkou, která často zastupovala občany i senátory před Ústavním soudem. Získala jste během této praxe zkušenosti, které se vám později hodily i po nástupu na Nejvyšší správní soud a poté i Ústavní soud?

Určitě hodily. Je to styl anglosaské kariéry, kde máte působit nejprve jako advokát a teprve potom se stát soudkyní. Zvenčí totiž vidíte problémy, které justice má. Jsem ráda, že mi dal příležitost tehdejší předseda Nejvyššího správního soudu Josef Baxa. Právě on chtěl, aby soud, který řídil, měl zkušené lidi z různých oblastí: z ministerstev i advokacie. Myslím si, že jsem tam tehdy přinesla pohled, v čem jednotlivec naráží, když se soudí. A vidím to i na Ústavním soudu. Když je tam někdo bývalý soudce, tak hodně myslí na ostatní soudce, když je někdo advokát, tak hodně myslí na ostatní advokáty. A já, ačkoliv jsem byla bývalá advokátka, tak jsem myslela nejčastěji na účastníky řízení.

Jste iniciátorkou veřejné debaty o ženách v právu a jejich veřejném vystupování, kterou jste podnítila před třemi lety. Změnilo se od té doby něco? Začaly nejen právničky víc veřejně vystupovat?

Základ iniciativy byl ponouknout ženy, aby byly aktivnější. Vyjádřila jsem to v jedné větě, která byla pro řadu z nich inspirací: „Starat se o své děti znamená starat se i o svět, ve kterém děti budou žít.“ A co se týká těch změn, tak jsme třeba na twitteru Mužské právo upozornili na to, že ženy akademičky hodně a zajímavě publikují. A další věc je, že když jsem vstupovala do té debaty, tak jsme neměli ani jednu ženu předsedkyní krajského soudu, a teď máme tři! Na Univerzitě Karlově jsem ve vědecké radě právnické fakulty a vidím, že děkan podporuje docentury a profesury talentovaných žen.

Doufám tedy, že to směřuje k dobrému vývoji. Na Ústavním soudu jsem jedna ze dvou soudkyní. Zajímá mě, jestli pro nominátory bude důležité, aby tam byla zastoupena žena. Myslím si, že by bylo nesprávné, kdyby Ústavní soud doplnil místo mě další muž. Máme totiž řadu schopných a dostatečně připravených právníček, které by funkci ústavní soudkyně dělaly dobře.

Jako advokátka i soudkyně se zabýváte problematikou lidských práv. Je něco, na co jste při této práci hrdá?

Za nejdůležitější text, který jsem v životě napsala, považuji článek na blogu Jiné právo. Napsala jsem, že nejnepspravedlivější jsou ty rozsudky, které nebyly vydány. Ať už to byli vysoce postavení, bohatí a schopní lidé, kteří se třeba dopouštěli trestné činnosti a nebyli za to odsouzeni. Ale za nejpalčivější považuji, že lidé, kterým se stala nespravedlnost, byli v takové situaci, že nedosáhli na právní pomoc nebo nevěděli, že mají vést soudní spor, a ani se nedomohli spravedlnosti. Proto jsem právě v tom článku vyzývala, ať se začneme věnovat těm nejslabším ve společnosti a poskytneme jim kvalitní a dostupnou bezplatnou právní pomoc.

Při práci ústavní soudkyně se musíte občas vyrovnat s tím, že se stěžovateli děje příkoří. Jak to snášíte jako soudkyně, která je proslulá svými lidskými a lidsky pochopitelnými rozhodnutími?

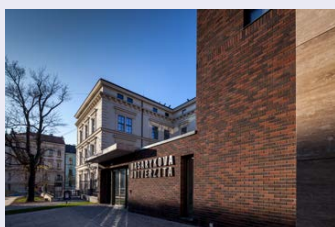
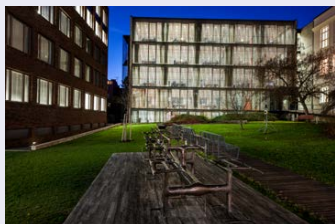
Právě proto, že jsou paragrafy zakroucené a nabízejí víc možností, tak je možné interpretovat právo v řadě případů tak, že poskytneme spravedlnost i lidem, kteří udělali někde na začátku třeba i nějakou chybu a není možné je za to potrestat tím, že se nedomůžou vůbec žádné spravedlnosti. Tudíž si myslím, že lze interpretovat české právo tak, abychom ho vyložili ve prospěch humanity, ochrany lidských práv a ve prospěch práv slabých.

Těšíte se na práci u Evropského soudu pro lidská práva? Je to pro vás pocta, že vybrali právě vás?

Je to velká pocta, vážím si toho, ale je to ještě větší odpovědnost, než kterou mám na Ústavním soudu. Právě s ohledem na velkou odpovědnost, kterou to nese, tak bych to neoznačila tak, že se těším, spíš jsem připravená tuhle službu vykonávat. Především teď ale musím dokončit svou práci na Ústavním soudu, soustředím se tedy na případy, které dokončuji.

Budete se během devíti let, které vás ve Štrasburku čekají, vracet do rodného Brna?

Se svou rodinou, což je manžel a pes, se přestěhujeme do Štrasburku, ale chceme si nechat vazby na Brno. Jsme s manželem brněňští rodáci, kteří považují Brno za svůj domov. Máme tu mnoho přátel a je to naše milované město, o které bychom neradi přišli. •

UDÁLOSTI 5
TEXT: GABRIELA PERINGEROVÁ
FOTO: ALEŠ LEŽATKA

Výuku na filozofické fakultě zdržely hrušky

Sto let letos uplyne od zahájení výuky na Filozofické fakultě MU. Oslavy vyvrcholí tradičním listopadovým Týdnem humanitních věd.

Sto let minulých, sto let budoucích je podtitul Týdne humanitních věd, který se uskuteční od 15. do 19. listopadu 2021. Jeho součástí bude v pondělí 15. listopadu i odhalení pamětní desky profesora Arna Nováka na fakultní budově, hudební produkce skladeb Leoše Janáčka, jak by je zkomponovala umělá inteligence, „sousedská výstava“ historických fotografií na plotě fakulty nebo prohlídky areálu včetně jeho suterénu a protiatomového krytu.

Téma je zvoleno vzhledem k letošním oslavám sta let od zahájení výuky na filozofické fakultě. Právě dva roky po založení univerzity, v podzimním semestru 1921, se fakulta konečně otevřela studentům.

Do prvního ročníku nastoupilo 128 posluchačů, kteří si mohli vybrat z několika oborů. Jednalo se zejména o tradiční disciplíny – historii, filozofii a klasickou filologii, dále potom filologii slovanskou, germánskou a románskou.

Studenti se ale zapisovali také ke studiu oborů, které v tehdejším univerzitním prostředí představovaly zcela nové směry výzkumu – sociologie, psychologie, dějiny umění, hudební vědy nebo pedagogika. „Toto propojování tradic s inovacemi, a to nejen ve skladbě oborů, přetrvává na filozofické fakultě dosud,“ připomněl děkan fakulty Milan Pol.

Z knihy Kalendárium Masarykovy univerzity víme, že zahájení výuky na filozofické fakultě provázelo

v roce 1921 hodně zvláštních situací. Stěží uvěřitelnou je například takzvaná „hrušková aféra“. Filozofická fakulta a její děkanát se měly začít stavět v areálu bývalého městského sirotčince v dnešní Gorkého ulici.

Část areálu, ve kterém byl i hruškový sad, ale fakulta sdílela s ředitelstvím drah a na úrodu hrušek měli nárok železniční zaměstnanci. Ti se ve jménu nároku na ovocnou úrodu postavili proti stavbě budov fakulty a vyhrožovali žalobou. Zemská správa se jejich kroku zalekla a s kácením hrušní, a tedy i výstavbou, se muselo kvůli sklizni několik měsíců počkat.

Oslavy sta let od zahájení výuky na filozofické fakultě započaly již 30. září odhalením pamětní desky bývalého děkana fakulty Vladimíra Groha na budově na rohu ulic Arna Nováka a Grohovy. Oslavami Světového dne filozofie UNESCO a Týdnem humanitních věd pokračují.

„Tato akce je již tradičně dobrou příležitostí poukázat na význam humanitních a společenských věd, seznámit zájemce s tím, čemu se na univerzitě výzkumně věnujeme, ale také ocenit autory vynikajících prací – od studentských, bakalářských a magisterských až po ty, jejichž autory jsou zkušení akademici. Vedle toho oceníme nejlepší počiny i v oblasti popularizace a také internacionalizace vědy a výzkumu,“ dodal děkan Pol. •

Projekt Mendel: Unikátní výzkum

Dvě stě let od narození objevitele základních zákonů dědičnosti **G. J. MENDELA** uplyne 20. července 2022.

Město Brno chystá oslavy tohoto výročí a připojí se i MU, která již nyní zveřejnila výsledky výzkumu této osobnosti.

Zakladatel moderní genetiky Gregor Johann Mendel patří mezi nejvýznamnější osobnosti, které kdy v Brně žily a pracovaly. Díky projektu Mendel má nyní veřejnost šanci dozvědět se o tomto přírodovědci a opatovi augustiniánského kláštera na Starém Brně nové a zajímavé informace.

Myšlenka projektu vznikla v rámci diskusí o plánovaných aktivitách u příležitosti oslav výročí mezi odborníky Masarykovy univerzity, augustiniánského opatství, města Brna, kraje a dalších organizací, které oslavy výročí připravují. „Při plánování všech aktivit cílíme na přípravu důstojných oslav 200. výročí narození G. J. Mendela, které v Brně vyvrcholí v červenci 2022 genetickou konferencí. Té se zúčastní řada světových vědců, včetně nositelů Nobelovy ceny,“ řekla vedoucí projektového týmu Šárka Pospíšilová.

VĚDCI ZÍSKALI GENETICKOU INFORMACI OTCE GENETIKY.

Nalézt, vyzvednout, identifikovat a opět s patřičnou úctou uložit ostatky zakladatele genetiky bylo hlavním cílem několikaměsíční práce mnoha vědců z Masarykovy univerzity i dalších odborníků na archeologii.

Právě archeologický průzkum augustiniánské hrobky, která se nachází na Ústředním hřbitově v Brně, byl jednou z prvních aktivit souvisejících s výročí. Letos v červnu proto v části hrobky, kde archeologové předpokládali uložení opata, začaly práce na vyzvednutí jeho ostatků. Následoval jejich převoz do Laboratoře biologické a molekulární antropologie v kampusu MU a hodiny vědecké práce, které směřovaly k jejich identifikaci. Po ukončení výzkumu byly ostatky G. J. Mendela uloženy do speciální rakve a 5. listopadu znovu pietně samostatně uloženy do hrobky.

Výzkum znamenal spolupráci odborníků několika součástí Masarykovy univerzity. Zapojeni byli vědci z filozofické, přírodovědecké a lékařské fakulty a ústavu CEITEC. „Využili jsme širokých možností expertízy různých vědeckých oborů na Masarykově univerzitě, na vyzvednutí a identifikaci ostatků pracovali odborníci na archeologii, antropologii i genetiku,“ popsala rozpětí týmu Pospíšilová a dodala: „Odborný tým, který se do projektu zapojil, tvoří téměř dvě desítky vědců z univerzity nebo z řad jejich absolventů. Všem děkuji za to, s jakou ochotou a profesionalitou se do tohoto jedinečného projektu zapojili. Zároveň musím poděkovat augustiniánskému řádu, který byl projektu od začátku nakloněný, i dalším organizacím, které realizaci výzkumu umožnily.“

Při přípravě projektu bylo nutné splnit mnoho administrativních náležitostí a získat řadu povolení, například

od nejvyššího představeného Řádu sv. Augustina v Římě. „O celém projektu jsme informovali také biskupa brněnské diecéze. Osobnost Gregora Johanna Mendela totiž naprosto přerostla svou dobu i hranice. Proto tomu, aby jeho odkaz zůstal i nadále živý a veřejnosti známý, věnujeme mnoho úsilí,“ řekl ekonom opatství P. Jan Emil Biernat, OSA.

I přes všechny překážky mají vědci první výsledky. Ze stěrů z předmětů denní potřeby Mendela – brýlí, nože, knih, roubovací sady, mikroskopu a hole, které poskytl opatství, se jim podařilo získat biologický materiál. Pomocí sekvenace mitochondriální DNA ho porovnali s DNA z ostatků z hrobky a podařilo se jim nalézt genetickou shodu.

Vědecká práce ovšem tímto nekončí. Podle Pospíšilové je v plánu provést i analýzu Mendelova ošacení včetně jeho restaurování a konzervace. Moderní technologie použijí vědci i k dalšímu výzkumu. „Pomocí biometrických údajů lebky vytvoříme takzvanou superprojekci, to znamená, že tvar obličeje srovnáme s obrazy a fotografiemi. Bude to další důkaz o identitě Mendela,“ vysvětlil člen výzkumného týmu a odborník z Centrální laboratoře Genomika CEITEC MU Filip Pardy s tím, že díky dalším analýzám se v průběhu roku 2022 budou vědci i veřejnost dozvídat další zajímavé věci z Mendelova života.

„Genetika se velmi rychle rozvíjí a je opravdu symbolické, že jsme získali genetickou informaci zakladatele tohoto oboru u příležitosti jeho dvoustého výročí narození,“ doplnil hodnocení práce vědců Michael Doubek z Ústavu lékařské genetiky a genomiky Lékařské fakulty MU.

Na Masarykově univerzitě zahájily oslavy narození otce genetiky na začátku listopadu Mendelovy dny a právě v jejich rámci vědci odkryli tyto nově získané informace o slavném vědci. V příštím roce budou akce, které jeho narozeniny připomenou, pokračovat – výstavou v Mendelově muzeu MU, spoluprací na mezinárodní konferenci o genetice a Festivalu Mendel.

U oslav plánuje být i prorektorka MU pro výzkum a doktorské studium Šárka Pospíšilová, která je sama genetičkou. „Mendel měl naprosto zásadní význam pro vznik genetiky jako vědního oboru a položení základů principů dědičnosti. Byl skvělý vědec, schopný pojmut a rozvinout několik oborů zároveň, což je v dnešním vědeckém světě téměř nemožné. Výsledky našeho výzkumu bychom rádi věnovali nejen G. J. Mendelovi, ale celé společnosti a přispěli tak k popularizaci jeho osobnosti a genetiky.“

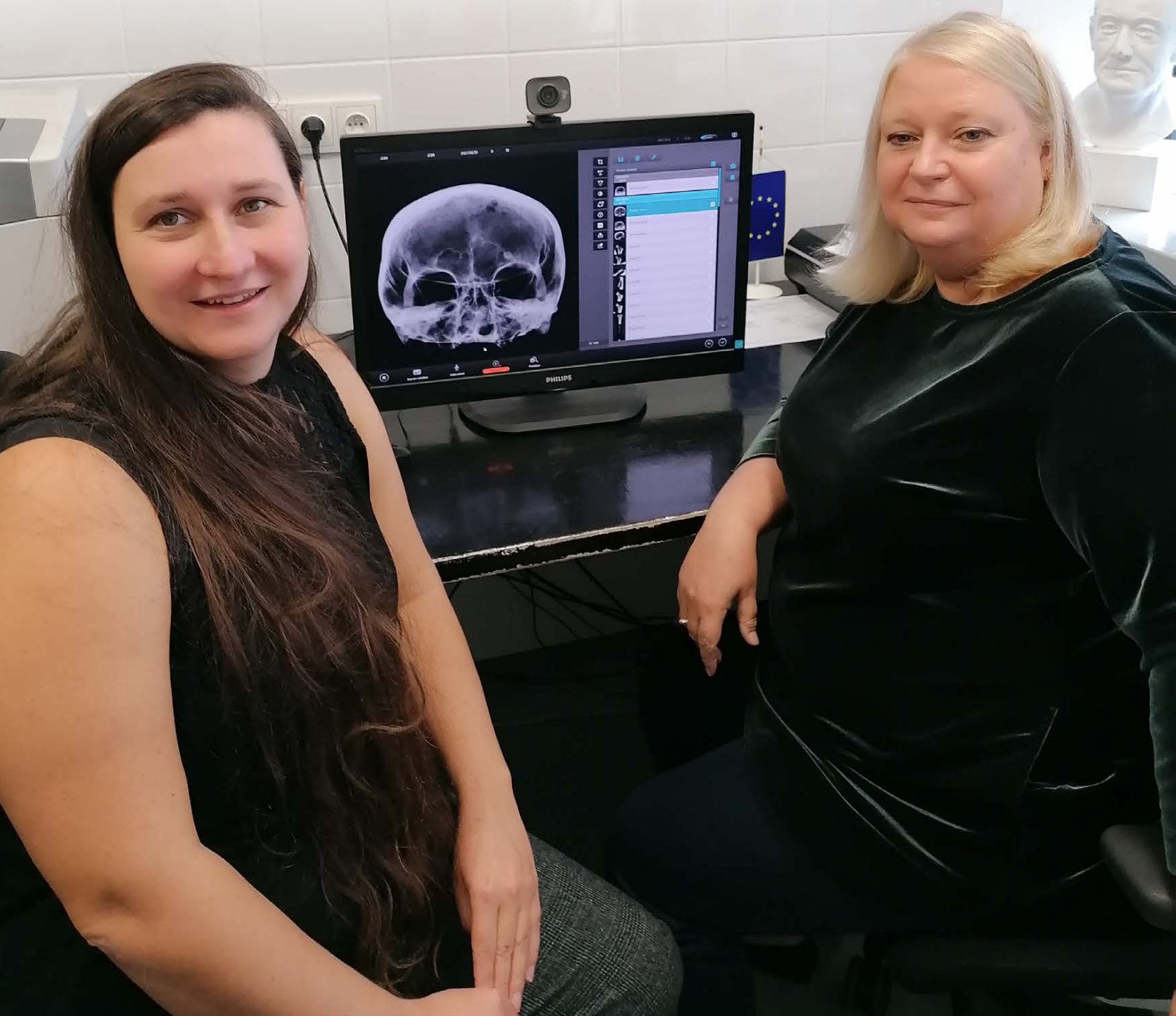
Gregor Johann Mendel se za života ocenění nedočkal, jeho práce byla znovuobjevena až dvacet let po jeho úmrtí. „Výročí je skvělou příležitostí připomenout jeho práci, protože znalosti ze základů, které položil, se rozšířily do medicíny a dnes je genetika a genomika na takové úrovni, že začíná promlouvat do života okolo nás,“ dodal Pardy. •

Výzkumný tým projektu Mendel za MU: Ústav lékařské genetiky a genomiky LF MU a FN Brno (Šárka Pospíšilová, Michael Doubek, Kateřina Stehlíková), Ústav archeologie a muzeologie FF MU (Jiří Macháček, Renáta Přichystalová, Vojtěch Nosek), Centrum molekulární medicíny, Centrální laboratoř Genomika CEITEC (Boris Tichý, Filip Pardy, Šárka Pospíšilová), Oddělení genetiky a molekulární biologie, laboratoř biologické a molekulární antropologie PřF MU (Dana Fialová, Eva Drozdová, Kristýna Brzobohatá), Ústav chemie PřF MU (Gabriela Vyskočilová, Jiří Příhoda), Klinika radiologie a nukleární medicíny LF MU a FN Brno (Tomáš Andrašina, Vlastimil Válek), Mendelovo muzeum MU (Blanka Křížová). Další organizace podílející se na projektu: Opatství Staré Brno Řádu sv. Augustina, ARCHAIA BRNO, Správa hřbitovů města Brna, SPOLEČNĚ o.p.s., Magistrát města Brna

Vzorky Mendelovy DNA z vlasu, zubu a kostí se shodují

Vědci z Masarykovy univerzity mají jistotu, že v hrobě augustiniánů na Ústředním hřbitově v Brně opravdu našli ostatky G. J. Mendela. Prokázaly to shodné výsledky analýzy mitochondriální DNA z vlasu, zubu a kostí.

Tým Evy Drozdové z Laboratoře biologické a molekulární antropologie Přírodovědecké fakulty MU má za sebou podobně zaměřených výzkumů už několik. „V případě Mendela však jde o světově významnou osobnost, takže ten tlak a zodpovědnost byly přece jen větší. Bylo potřeba zajistit řadu povolení, což trvalo zhruba rok a když jsme je získali, tak se mohly ostatky Mendela i dalších augustiniánů vyzvednout z hrobu,“ upřesnila s tím, že nyní její tým pracoval také s kolegy z Centrální laboratoře Genomika CEITEC MU.

Situace přímo na hřbitově přitom byla jiná, než vědci očekávali. „Byli jsme ale příjemně překvapeni, protože jsme se trochu obávali, že Mendela nenajdeme. Našli jsme však celou kostru v rakvi, přičemž na sobě měl boty i oděv,“ řekla vědkyně.

U podobných nálezů přitom podle Drozdové záleží na tom, v jaké jsou rakvi a v jakém prostředí jsou uloženy v zemi. Když jsou kosti v dřevěné rakvi jako u prvního řeholníka pohřbeného ve stejné části hrobky jako G. J. Mendel, tak se vyzvednou přímo z hrobové jámy a odvezou do laboratoře.

„Pokud jsou však v kovové rakvi, jako v případě Mendela, ve které se kromě ostatků nacházejí i šaty, boty a další dobové artefakty, tak se musí co nejšetrněji a co nejrychleji vyzvednout, protože kosti můžou velmi rychle vyschnout. Mendelovy ostatky jsme z rakve ihned vyzvedli v místnosti na hřbitově, kam se z hrobu přemístily. V laboratoři se pak nechaly pomalu vyschnout, aby se nerozpadly,“ vysvětlila Drozdová.

Podle ní se z kovové truhly otce genetiky vyzvedávaly i šaty a křížky, které jsou vzácné a je v plánu je restaurovat. Kvůli genetické analýze se na hřbitově musela dodržovat striktní protikontaminační opatření. K nim patřilo i odebrání vzorků DNA osobám, které se pohybovaly v blízkosti ostatků. „Všechno se přitom pečlivě dokumentovalo, abychom zachytili nálezovou situaci v rakvi a mohli ji pak podle snímků zrekonstruovat,“ uvedla vědkyně.

Kosti Mendela a ostatních augustiniánů vyzvedávala se svými kolegyněmi Dana Fialová z Laboratoře biologické a molekulární antropologie Ústavu experimentální biologie Přírodovědecké fakulty MU. „Do hrobu jsme musely jít ve speciálních oblecích a rukavicích. Ty jsme si nachystaly předem i s nástroji, které musely být čisté, bez kontaminace jakoukoliv DNA. Vzorky z ostatků, které jsme odebíraly pro zkoumání DNA, jsme ještě na hřbitově umístily do lednice, kterou jsme tam měly k dispozici, po převozu do laboratoře se pak uložily do mrazáku, aby se nízkou teplotou zastavily všechny nepříznivé vlivy jako oxidace nebo působení bakterií a plísní. Zamražením totiž uděláte maximum pro to, aby se zachovala DNA,“ upřesnila Fialová.

Tým vědkyň, do něhož ještě kromě Drozdové a Fialové patří Kristýna Brzobohatá, Eva Chocholová, Kateřina Novotná, Anna Šenovská a laborantka Ilona Šťastná, při odběru vzorků upřednostnily zuby a dlouhé kosti G. J. Mendela. „Doporučuje se to proto, aby byly k dispozici dva typy tkáně. Na odběry máme v univerzitním kampusu speciální laboratoře se sterilním prostředím. Zub se musí nejprve dezinfikovat a dekontaminovat, aby se odstranila cizorodá DNA, pak se umístí do zvláštní vody, která je bez

DNA, a nakonec vyschne v boxu s UV zářením. V tomto případě jsme uřízli kořen zubu, který jsme pak znovu zamrazili do mínus 80 stupňů Celsia. Potom se materiál pulverizuje, což znamená, že se rozmělní ve speciálním oscilačním kulovém mlýnu na prášek, který se pak dá do lyzačního roztoku,“ popsala postup Fialová.

Takto získaný vzorek Mendelovy DNA se následně porovnával s vlasy, které vědci získali při předchozím výzkumu Mendelových osobních věcí v Mendelově muzeu MU a v Augustiniánském opatství na Starém Brně. Ten začal loni v říjnu a trval až do letošního ledna. „V ochranných overalech jsme tam procházeli předměty, které Mendel s velkou pravděpodobností používal. Konkrétně jsme se zaměřovali na trichologický materiál, tedy chlupy a vlasy, které se mohly nacházet v jeho oblíbených knihách. Měli jsme k dispozici víc listin, ale nejvíce materiálu se nakonec nasbíralo z Mendelových oblíbených největších knih, tedy Darwinovy knihy O původu druhů a knihy Astronomie, kterou prý Mendel také často studoval, ale nebyla od té doby používána. S kolegy jsme procházeli stránku po stránce a hledali materiál, který se pak sterilně ukládal do zkumavek,“ přiblížila bádání Dana Fialová.

NOVINY Z ŘÍJNA 1883 NALEZENÉ V RAKVI JSOU DALŠÍM DŮKAZEM O TOTOŽNOSTI G. J. MENDELA.

Ze vzorků pak použitím mikroskopu vybrali čtrnáct vlasů, u nichž se zaměřili na získání mitochondriální DNA, jejíž sekvence pak byla porovnána se vzorky DNA z hrobky. „U šesti vzorků z opatství jsme získali celou mitochondriální DNA. A když teď máme DNA z kostí a zubů z hrobu, tak ji můžeme snadno srovnat. A podařilo se! U jednoho vzorku DNA z Mendelovy knihy Astronomie odebraném z první nečíslované strany byla prokázána shoda se vzorky odebranými z Mendelových ostatků. Z toho tedy lze s velkou pravděpodobností usoudit, že nalezené ostatky patřily G. J. Mendelovi, ale také to, že Astronomie byla opravdu zřejmě jeho oblíbenou knihou,“ potvrdila vědkyně Dana Fialová.

Skutečnost, že jde opravdu o objevitele základních zákonů dědičnosti, je podle Drozdové podepřena i dalšími důkazy. V rakvi opata, který zemřel 6. ledna 1884, se totiž našly noviny z října 1883. „Potvrdil se i jeho biologický věk. Ostatky i vzorky odebrané v opatství ještě budou dále zkoumány, není však sporu, že se jedná o Mendela,“ dodala Drozdová.

Vědci také nechali naskenovat ve 3D Mendelovu kostru, takže budou mít modely jeho pozůstatků. „Kostra však není úplně dobře zachovalá. Zachovala se horní část těla do pasu, ale dolní končetiny a pánev jsou zachované špatně. Kosti totiž patrně poškodila tuková tkáň z břicha. I přesto však dokážeme odhadnout výšku Mendelovy postavy na 168 centimetrů a jeho tělesnou konstituci. Změřili jsme například i podrážku bot, která měla 27 centimetrů,“ upřesnila Drozdová s tím, že další výzkum potrvá minimálně do konce letošního roku. •

Rakev pod základy hrobky byla pro archeology oříšek

Na vyzvednutí ostatků Gregora Johanna Mendela z augustiniánské hrobky na Ústředním hřbitově v Brně se podílel tým archeologů ze společnosti Archaia, vedený jejím ředitelem **MARKEM PEŠKOU** a archeologem **ANTONÍNEM ZÚBKEM**.

Vyzvednutí kosterních pozůstatků bylo náročné, důležité bylo, aby nedošlo k poškození hrobky, jejích základů a izolace. Právě izolace přitom znesnadňovala vyzvednutí jednotlivých ostatků v hrobě pohřbených řeholníků. „Problémem byly tedy spíš technické záležitosti než vlastní odborná stránka vykopávek,“ upřesnil Antonín Zůbek.

Archeologové jsou podle Marka Pešky na výzkumy hřbitovů zvyklí, takže je nezaskočil ani fakt, že v hrobě bylo pochovaných několik augustiniánů nad sebou. „Nejvíce výzkumů hřbitovů jsme udělali v centru Brna, a to včetně těch, které jsou z 18. a 19. století. Třeba ve Vojtově ulici jsme odkryli hroby, kde byly tři až čtyři pohřby nad sebou,“ vysvětlil Marek Peška.

MÍSTO ČTYŘ DNŮ PRACOVALI NA ÚSTŘEDNÍM HŘBITOVĚ ARCHEOLOGOVÉ ČTRNÁCT DNÍ.

V augustiniánské hrobce bylo problémem to, že v hrobě byli pochováni v cínových rakvích hned dva augustiniáni, přičemž v jedné z nich byly právě Mendelovy ostatky. „Museli jsme proto vymýšlet různé technické pomůcky a postupy tak, aby se nám podařilo vyjmout cínovou rakev s ostatky Mendela v celku. Museli jsme na to být perfektně připraveni, aby se nestalo, že by se rakev rozlomila,“ sdělil ředitel Peška.

Původně se předpokládalo, že nebožtíci budou ležet v hrobce augustiniánů jednoduše nad sebou v rámci půdorysu obdélné hrobové jámy. „V průběhu vykopávek se ale ukázalo, že hrobka je půdorysně mírně posunutá vůči starším pohřbům, proto bylo technicky nejnáročnější vyzvednout rakev se samotným Mendelem. Ta totiž zasahovala pod základy augustiniánské hrobky, což byla největší technická komplikace,“ uvedl Zůbek s tím, že nakonec se archeologové dostali při práci až do hloubky 2,5 metru.

Kvůli bezpečnosti práce se proto několikrát přizpůsobovalo pažení a zajišťovala statika hrobu, přičemž archeologové postupovali podle odborného projektu architektů ze společnosti Archa66. Práci několikrát přerušili, aby

po poradě s projektanty zvolili nejlepší postup, jak vyjmout právě rakev s vědcem.

„Bylo to komplikované vyjmout rakev zpod základů hrobky, ale nebylo to neřešitelné. Jen si to vyžádalo nějaký čas navíc,“ vysvětlil Peška skutečnost, že místo plánovaných čtyř dnů trvalo vyzvednutí Mendelových ostatků dva týdny.

Podle Pešky totiž vytahovali rakev z výklenku, zabezpečeného ocelovými jehlami. „Museli jsme ji tedy prakticky celou obkopat i podkopat, protože byla jen na třech nohách. Kovové materiály – zinek, hliník nebo cín, z nichž bývají takové rakve vyrobené, jsou totiž velmi křehké, proto jsme museli vymyslet způsob, jak tu rakev z hrobu dostat, aniž by nám na ni spadla zemina nad ní. Rakev ve výklenku jsme s pomocí dřevěné desky, kterou jsme pod ni zasunuli jako podložku, povytáhli a znovu ji podložili dalšími prkny. Potom jsme ji zpevnili klasickou průhlednou fólií a vytáhli ven,“ popsal Peška s tím, že samotné vytažení rakve s Mendelovými ostatky nakonec trvalo asi čtyři hodiny.

Cínovou rakev poté archeologové po opatrném vyzvednutí z hrobu ještě znovu obalili fólií, aby tak zabránili jejímu rozlomení. „Jde o statické zpevnění rakve, která se v terénu zdá být bytelná a vypadá, že drží dostatečně pohromadě, ale nechtěli jsme podstoupit riziko, že by došlo k jejímu poškození,“ upřesnil Zůbek.

I přes komplikace si však byli archeologové jistí, že pracují v hrobě, kde jsou uloženy ostatky zakladatele genetiky. „Naše jistota vyplývala i z toho, že Mendel tam byl pohřbený v roce 1884 a hrobka augustiniánů byla postavena tuším o rok později v roce 1885, přičemž při výstavbě se posunuly základy hrobky nad vlastní hrobovou jámu Mendela. To je jeden z podpůrných důkazů, že to byl právě on, kdo byl uložen do hrobu jako první a hrobka byla později postavena na hrobovém zásypu,“ doplnil Antonín Zůbek.

Postup prací archeologové pečlivě dokumentovali, aby se situace v hrobové jámě dala do budoucna rekonstruovat. „Hrobku jsme zakreslili, vyfotili a kromě videozáznamu jsme pořídili i časosběrné video. A kolegové z Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity podle fotografií pořizují prostorové 3D modely,“ vypočítal Peška s tím, že kromě něj a Zůbka se na úspěšné akci podíleli i Michal Bučo, Václav Kolařík, Martin Košťál, Vojtěch Nosek a Hynek Zbránek, velice kvalitní práci odvedla také studentka MU Denisa Fojtíková. •

12-13 VĚDA A VÝZKUM
TEXT: GABRIELA PERINGEROVÁ
FOTO: MARTIN INDRUCH

Studentka a její boj s fakenews

Hra, která učí studenty o mediální gramotnosti a kritickém myšlení Fakescape, získala Cenu Karla Velikého pro mladé Evropany. Za úspěchem stojí spolek studentů Fakulty sociálních studií MU, tým vede studentka
TEREZA KRÁČMAROVÁ.

Projekt Fakescape a jeho hry učí studenty středních a základních škol kriticky přemýšlet o informacích, které denně čtou a sdílí na sociálních sítích. Vznikl v roce 2017, kdy se Masarykova univerzita přihlásila do soutěže a měla vymyslet projekt, který přispěje k řešení extremismu, terorismu a podobných přidružených témat, pod která spadá i téma dezinformací a fakenews.

Na výzvu Katedry politologie Fakulty sociálních studií MU, která hledala účastníky soutěže, se do týmu přihlásila i studentka politologie a informačních studií Tereza Kráčmarová. „Uspěli jsme, dostali jsme se i do finále soutěže ve Washingtonu, kde jsme projekt prezentovali a skončili celosvětově na druhém místě. To nás opravdu namotivovalo, založili jsme spolek a začali fungovat na poloprofesionální úrovni,“ vysvětluje Tereza s tím, že z šesti studentů a dvou pedagogů se během čtyř let tým rozrostl a nyní v něm již pracuje přes třicet lidí.

„Projekt vyrostl. Na začátku jsme byli skupina studentů, která se ani pořádně neznala, a nyní jsme nejen parta přátel, ale také strukturovaná organizace, která ví, co chce a jak toho dosáhnout. Stále se snažíme praktickou formou ukázat, jak postupovat, aby se člověk nenechal napálit. Naším cílem není říkat lidem, co mají číst nebo dokonce komu a čemu věřit, ale jak se vyznat ve světě informací kolem nás. Ne každá zpráva na internetu je totiž pravdivá,“ doplňuje předsedkyně spolku.

Tým postupně vydával další hry, včetně té karetní, a vylepšoval jejich obsah i v onlinu. Zacílil nejen na studenty středních škol, ale zaměřil se i na žáky základních škol. V lednu 2019 získal Fakescape druhé místo v celosvětové soutěži P2P Digital Challenge sponzorované i Facebookem. Umístil se mezi nejlepšími třemi projekty v Ceně Gratias Tibi 2019 v kategorii do 30 let a mezi nejlepšími pěti v Cenách SDGs 2019 v kategorii Veřejná sféra.

Zvítězil v ceně Brána k druhým v kategorii dospělých a v roce 2021 získal nominaci k prestižní Ceně Karla Velikého pro mladé Evropany. Na této ceně se podílí Evropský parlament a Mezinárodní nadace Karla Velikého v Čáchách a uděluje se projektům, které by měly sloužit jako vzor pro mladé žijící v Evropě a měly by nabízet praktické příklady Evropanů žijících spolu jako jedna komunita. A opět zvítězil. „Získ takto prestižní ceny stále zpracováváme, asi nás takový úspěch vůbec nenapadl. Bereme to jako zpětnou vazbu a informaci, že to děláme dobře a má to smysl. Když si někdo na evropské úrovni myslí, že to je dobré, je to také velký závazek do budoucna,“ přemítá Tereza Kráčmarová.

Jako první vznikla úniková hra pro studenty středních škol „Zachraňte prázdniny“ na téma prezidentských voleb v roce 2028. Druhá vznikla hra pro školáky ze základních škol a tématem jsou dezinfomie. Je o šíření nemoci, kdy člověk, který se nakazí, věří všemu, co slyší a vidí. A hledá se vakcína. Už tehdy studenti začali ve hře používat slova jako vir a karanténa.

„Rok nato, co jsme hru vymysleli, se některé situace staly realitou. A to nás trochu děsí. Studentům stále

říkáme, že za to nemůžeme, že jsme to opravdu nevěděli. Na druhou stranu, covid posunul naši středoškolskou hru do onlinu tak, aby se dala hrát i v době, kdy jsou zavřené školy,“ připomíná Tereza.

Mezi novinky týmu Fakescape nyní patří akreditovaný kurz pro učitele, jak aktivně učit mediální výchovu Gamifikace ve výuce mediální gramotnosti. Aktuálně také práce na spolupráci s organizacemi zabývajícími se aktivitami seniorů a hře a kursech pro tuto věkovou skupinu. „Naše karetní hra je prvním pokusem hry pro širokou veřejnost. Ale chceme se zaměřit i na skupinu starších lidí. Raději než přednášku využijeme hru a v budoucnu připravíme něco šitého na míru a potřebám seniorů.“ Pro další projekty a rozvoj, například i v rámci kyberbezpečnosti, bude mít nyní spolek volnější ruce. Spolu s Cenou Karla Velikého získali i finanční odměnu ve výši 7,5 tisíce eur, v přepočtu asi 190 tisíc korun.

I přes řadu úspěchů a ocenění Fakescape nemá na svoji výuku mediální gramotnosti jen pozitivní, ale i negativní ohlasy. „Není jich moc, ale jsou. Na sociálních sítích máme svého pravidelného trolla a vždy, když o nás vyjde článek, přečteme si v komentářích mnoho nepěkného. Ale na to, jak je to výbušné téma, máme opravdu málo negativních ohlasů. Možná proto, že to děláme určitým stylem. Nepoukazujeme na konkrétní politiky nebo kulturně společenská témata, která rozdělují,“ vysvětluje strategii Tereza.

DEZINFORMACE MAJÍ VELKOU SÍLU, DOKÁŽÍ ZPŮSOBIT I KONFLIKT V RODINĚ.

Ji osobně v tématu dezinformací překvapilo, jak velkou sílu dezinformace a fakenews mají. „Že opravdu dokáží rozdělovat společnost, způsobit konflikty například v rodinách a že jediným způsobem, jak s nimi bojovat, je komunikace, vzájemně se o tématu bavit.“

Tereza Kráčmarová chtěla být novinářka a s tím také šla na Masarykovu univerzitu. Politologii začala studovat jako druhý obor, spíše pro doplnění, a nakonec se právě z politologie, kterou aktuálně absoluuje na fakultě sociálních studií, stal směr, který ji začal bavit víc. Zároveň studuje na filozofické fakultě informační studia a v říjnu kandidovala do Studentské komory Akademického senátu MU. „V něm jsem chtěla otevřít téma spolků a stáží. Toto téma mě osobně přijde důležité, viděla jsem, kam založení spolku posunulo mě, nás,“ představila Tereza svůj program navázaný na zkušenost s Fakescape. V hlasování bohužel neuspěla.

Studentům a svým kolegům vzkazuje: „Má smysl jít do projektů. Je to skvělá příležitost, odnesete si hodně praktických zkušeností, které běžná výuka nenabídne. Z doplňujících aktivit u studia se navíc v budoucnu může stát povolání. Prostě: pokud máte čas a energii, doporučuji se do všeho zapojit a vše si vyzkoušet.“ •

RADOST Z VÍTĚZSTVÍ. Studenti Masarykovy univerzity řádně oslavili vítězství 4:2 v univerzitním hokejovém utkání MUNI x MENDELU. Po parádním obratu ve třetí třetině hokejisté týmu HC MUNI ovládli led, za skvělým výkonem je hnalo hlasité studentské publikum, které na zápas trénovalo už při tradičním průvodu z centra města do Winning Group Areny. Na zápasy je nyní stav mezi oběma univerzitami vyrovnaný 1:1.

16-17 ROZHOVOR

TEXT: IRENA DIATELOVÁ, ADAM LUKŮVKA

FOTO: MARTIN INDRUCH

A portrait of Martina Hartmann, an elderly woman with short grey hair, smiling. She is wearing a black academic cap and a black gown with a large white collar. A gold medal with a profile of a man is suspended from a red, white, and blue ribbon around her neck. The background is slightly blurred, showing a painting and a vase of flowers.

HISTORIČKA HARTMANN: Chci otevřít stipendijní fond pro doktorandy

Po bok nositelů čestné vědecké hodnosti „doctor honoris causa“, tedy čestného doktorátu Masarykovy univerzity, se v říjnu zařadila také **MARTINA HARTMANN**, mezinárodně uznávaná historička a prezidentka prestižní vědecké organizace Monumenta Germaniae Historica (MGH).

Německá historička se specializací na dějiny raného a vrcholného středověku vystudovala historii na univerzitě Friedricha Wilhelma v Bonnu a v oboru historie se habilitovala v Řezně. Deset let vyučovala také na univerzitě v Heidelbergu, poté se vrátila zpět do Mnichova, kde sídlí instituce Monumenta Germaniae Historica, která má více než dvousetletou tradici vědeckého výzkumu a kritické ediční práce.

Specializujete se na raný a vrcholný středověk. Proč právě toto období dějin?

Historie mě vždycky hrozně bavila a už od střední školy jsem začala přemýšlet nad tím, že půjdu studovat archeologii. Moji rodiče z toho ale nebyli moc nadšení a chtěli, abych se raději přihlásila na historii, protože učitelé prý budou vždycky potřeba, takže jsem nakonec dala na jejich radu.

V Bonnu jsem se původně chtěla specializovat na dějiny starověku, ale rozhodující vliv někdy mají skvělí učitelé, které na univerzitě poznáte. V mém případě to byl Rudolf Schieffer, velký znalec raně středověké Evropy, který mě nadchnul pro středověk a později se stal i vedoucím mojí disertace. A částečně i díky němu jsem se nakonec dostala do instituce Monumenta Germaniae Historica, kde pracuji dodnes.

Do Monumenta Germaniae Historica vás přivedla vaše disertační práce?

Ano, psala jsem tehdy o remešském biskupovi Hinkmarovi. Součástí mého projektu byla i příprava kritické edice jednoho z Hinkmarových spisů, na níž jsem začala spolupracovat s MGH. Když jsem pak o rok později úspěšně dokončila doktorské studium, tehdejší prezident MGH Horst Fuhrmann mi nabídl, abych tam nastoupila jako vědecká pracovnice, což jsem s radostí přijala.

Od té doby práce v MGH výrazně formuje moji vědeckou kariéru a přivedla mě ke spoustě zajímavých i náročných vědeckých projektů. Je to pro mě obrovská čest pracovat pro toto elitní pracoviště, které je vzorem a metodologickou inspirací pro organizaci vědeckého výzkumu v historických vědách nejen v Německu, ale také v Rakousku, Švýcarsku, Itálii, Francii, České republice a anglosaských zemích.

Od roku 2018 jste navíc prezidentkou celé organizace. Co vás na vaší práci nejvíce baví?

Je to úžasná práce, při které se setkáváte se spoustou zajímavých vědců, kteří přijíždějí do Mnichova z různých koutů Evropy, ale také například z USA. Právě kontakty se zahraničními medievalisty i vědci z jiných oborů, jako je například archeologie či současná historie, jsou pro mě velmi cenné a obohacující a často díky nim navíc vznikají nové výzkumné projekty.

Podobným způsobem vznikla i spolupráce s Masarykovou univerzitou?

Ano, přesně tak. Naše spolupráce začala před deseti lety díky Martinovi Wihodovi z Historického ústavu Filozofické fakulty MU, který přijel navštívit naši knihovnu v Mnichově. Tehdy naše schvalovací komise odsouhlasila jeho projekt na vytvoření nové historické edice, což mě nesmírně potěšilo. Tím také začala naše užší spolupráce s Masarykovou univerzitou.

S brněnskými historiky jsme pak spolupracovali například na přípravě kritického vydání Zbraslavské kroniky

a dalších historických pramenů, kupříkladu Vincenciuse či Jarlocha. Nesmírně si vážím naší spolupráce, protože díla připravovaná v Brně mají vysoký vědecký standard a významně obohacují redakční program MGH a dělají ho více mezinárodním.

V roce 2015 jste poprvé přijela přednášet na MU.

O čem jste se studenty mluvila?

Mluvili jsme hlavně o historii naší instituce v období druhé světové války, kdy v MGH pracovaly pouze ženy, protože všichni muži museli do války. Na přednášce jsme ale diskutovali i o jiných tématech a opravdu mě tehdy překvapil zájem místních studentů o středověká studia a moderní historii Německa. Spousta studentů navíc otázky pokládala přímo v němčině, což mě opravdu ohromilo.

V říjnu jste znova přednášela na MU.

O čem byla vaše přednáška tentokrát?

O možnostech studia historie v Mnichově, kde máme 13 institucí zabývajících se například středověkem nebo moderní historií. A také jsme hodně mluvili o MGH a možnostech, které jim tato vědecká instituce může nabídnout – plánuji totiž otevřít nový stipendijní fond pro doktorandy z Masarykovy univerzity, který jim umožní přijet na měsíční výzkumnou stáž a pracovat například na své disertaci nebo se potkat s doktorandy v Mnichově a sdílet své zkušenosti a myšlenky. Také chci, aby poznali Německo, rozšířili si obzory a vrátili se do Brna s novými nápady a zkušenostmi.

KRITICKÉ MYŠLENÍ JE V DNEŠNÍ DOBĚ NAPROSTO NEPOSTRADATELNÉ.

Stáže bude financovat MGH?

Ne, já sama. Je pro mě nesmírně důležité, abychom prohlubovali naše vztahy a vzájemnou spolupráci a taky abychom zajistili, že evropská myšlenka a život v míru a stabilitě budou nadále pokračovat. Pro dnešní generaci je to už naprostá samozřejmost, ale opak je pravdou – obojí vyžaduje neustálou péči.

Tuto skutečnost si uvědomuji dnes a denně hlavně kvůli mému tatínkovi, kterého sovětští vojáci zajali právě poblíž Brna a deset let byl vězněn na Sibiři. Takové zkušenosti vás naučí být vděčnými za to, jak dobře se dnes máme a že jsme vyrostli a žijeme v dlouhém období míru. A pro mě je velmi důležité toto mladé generaci neustále připomínat, stejně tak jako je věst k rozvoji kritického myšlení, které je v dnešní době nepostradatelné.

Proč je podle vás kritické myšlení nepostradatelné?

Protože ti, kteří neumí pracovat s prameny, více podléhají nacionalistickým tendencím, falešným zprávám a falešné historii, o nichž se v posledních letech často a právem mluví. Proto je nesmírně důležité, aby se lidé naučili pracovat s prameny a informacemi, všechna tvrzení kriticky přehlednocovali, srovnávali je s dalšími prameny a poté se znova vraceli k původním pramenům informací a kriticky si vyhodnotili pravdu. Domnívám se, že zejména dnes je ve vzdělávání velmi důležité vést studenty ke kritickému myšlení a neustále ho procvičovat, protože bez této klíčové schopnosti se neobejdou. •

Studenty by měly přírodní vědy především bavit

TOMÁŠ KAŠPAROVSKÝ, staronový děkan Přírodovědecké fakulty MU, chce, aby fakulta měla pod jeho vedením úspěšné studenty, aby posílila v žebříčcích z hlediska kvality vědy a byla vidět v médiích.

Jak se po opětovném zvolení děkanem Přírodovědecké fakulty MU cítíte?

Mám velkou radost z toho, že mi akademický senát fakulty vyjádřil podporu pro další funkční období, zhodnotil tak moji předchozí práci a dal mi najevo, že je dobrá. Současně cítím tíhu úkolů, které budu muset řešit, protože nás čeká to masarykovské „Překonávat to dobré lepším“.

Na co se chcete v příštím funkčním období zaměřit?

Primárně se chci zaměřit na to, abych dokončil kroky, které mám z předchozího funkčního období. Ale hlavně abychom byli přírodovědecká fakulta číslo jedna jak z hlediska vzdělávání a výzkumu, tak i z hlediska společenského dopadu.

Řekl jste, že chcete genderovou rovnost na fakultě a ve vedení bude minimálně jedna proděkanka. Je to tak?

Ano, minimálně jedna pozice ve vedení fakulty bude obsazena ženou-proděkankou.

KDYŽ PŘÍRODNÍ VĚDY PĚSTUJEME, MUSÍME JE TAKÉ FINANCOVAT.

Můžete říct kým?

Teď ještě ne, jméno sdělím až ve chvíli, kdy budu jmenován děkanem a kdy mi to kolegyně definitivně potvrdí. Jedná se také o posílení vědecké rady o nové kolegyně.

Máte jasno i o dalších proděkanech?

Jasno mám, ale nejprve s nimi budu individuálně jednat. Můžu už ale prozradit, že budu mít o dva proděkany víc, a to proděkana pro zahraniční vztahy, protože agenda, kterou má v gesci proděkan pro výzkum, zahraniční vztahy a doktorské studium Luděk Bláha, je v dané chvíli příliš široká. A ještě bude nový proděkan pro učitelská studia. S každým z členů ze současného vedení fakulty budu ještě hovořit. Někteří z nich nebudou pokračovat a některých se zeptám, zda jsou ochotní pokračovat. Až budu mít od nich příslib, že budou ve vedení Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity pokračovat, tak složení týmu oznámím.

V debatě kandidátů na děkana jste mluvil o tom, že nabízíte zkušenosti se získáváním a vyjednáváním peněz z úrovně univerzity pro fakultu. Budete usilovat

o to, aby fakulta měla ještě víc peněz pro doktorandy a studenty, kteří pracují ve vědě a výzkumu?

Budu usilovat o to, aby přírodovědecká fakulta měla takový koláč, který odpovídá jejímu významu. Zjednodušeně řečeno jde o to, abychom získali finance, o kterých víme, že je potřebujeme pro další rozvoj. Částka je daná tím, jaké výsledky od nás Masarykova univerzita chce. Takže chci rozšiřovat podíl prostředků na základní činnosti a chci to mít v rozsahu, který potřebujeme pro kvalitní práci. Je také potřeba říct, že přírodní vědy jsou drahé a k fungování fakulty je proto potřeba určitá významná část peněz. Jsem zastáncem toho, že buď přírodní vědy pěstujeme a musíme je tím pádem adekvátně financovat, nebo je dělat nebudeme. Nemám rád polotovary.

Budete modernizovat i přístrojové vybavení?

To je složitější otázka. Budu se snažit vytvářet takové podmínky, aby se přístrojové vybavení mohlo obnovovat. Konkrétně se řešilo na akademické obci, aby nebyly odvoody z přístrojů, což je na diskuzi s vedením univerzity. Současně budu chtít, aby na přístroje a vybavení byly dostatečné prostředky v centrálních financích, které získáváme buď z projektových, nebo i institucionálních prostředků.

Kdybyste měl říct svoje tři nejdůležitější cíle a plány na další čtyři roky ve funkci děkana, co by to bylo?

První plán je, abychom získali na fakultu co nejvíc motivovaných studentů, kteří budou dokončovat svá studia a bude je bavit studovat přírodní vědy. V oblasti vědy bych pak byl rád, kdybychom byli institucí, která bude posilovat v žebříčcích z hlediska kvality vědy, především tím míním v mezinárodním dopadu citačních ohlasů. A z hlediska společenské relevance budu rád, když odborníci z naší fakulty budou víc vidět v médiích a budou moci komentovat aktuální dění.

Pokud by došlo ke zhoršení pandemie, upřednostníte online výuku, nebo hybridní výuku?

Dlouhodobě máme taktiku, že se snažíme v nejvyšší možné míře zachovat prezenční výuku všude tam, kde je nutná praktická výuka nebo kontaktní výuka třeba v případě seminářů. V případě nutnosti je snaha co nejdříve převést přednášky do hybridní nebo online výuky a co možná nejdéle podřezat praktickou výuku. Ve všech ostatních případech se podřídíme aktuální situaci. •

A portrait of a man with long hair and glasses, wearing a dark jacket over a black shirt. He is looking slightly to the side with a faint smile. In the background, a screen displays a helicopter from the game Comanche. The text 'Tetris? To je pravěk digitálních her, ale stále žije' is overlaid on the lower left of the image.

Tetris? To je pravěk digitálních her, ale stále žije

ZDENĚK ZÁHORA působí na Masarykově univerzitě jako pedagog a současně jako doktorand v programu Digitální kultura a kreativní průmysly. V rámci praxe se stal game designérem a napsal texty pro postavu generálky z vrtulníku hry Comanche.

Na Katedře vizuální informatiky Fakulty informatiky MU se věnuje teorii interaktivních médií, tematicke herních studií a her. Na filozofické fakultě koordinuje interní projekty v Centru informačních technologií. Do jeho světa patří hry jak v digitální, tak ve fyzické podobě, je spisovatelem, muzikantem, autorem a spoluautorem například kyberfantastického románu Datapoušť nebo knihy Japonské hry pod mikroskopem. Ale už sedm let je také pedagogem.

„Na Masarykově univerzitě na svém kmenovém pracovišti přednáším předměty pro obory Teorie interaktivních médií a Management v kultuře už sedm let, ale mám za sebou praxi i na středních školách.“

Téma digitálních her řeší ve svém životě nejen jako vyučující a nyní i student výzkumem, ale i prací ve vývojářském prostředí. „V Brně jsou herní vývojáři otevření tomu, dávat šanci novým tvářím, a proto je relativně snadné dostat studenty na stáž. Takže i pro mě jako čerstvého doktoranda nebylo těžké sehnat si stáž. A propojit studium, výzkum i praxi, vyzkoušet si pracovat v herním průmyslu,“ říká Zdeněk Záhora o své praxi v herní vývojářské firmě.

Jeho praxe se kvůli pandemii a potřebě dokončit projekt protáhla od loňského listopadu až do letošního června.

Nejdříve měl Zdeněk Záhora jako game designer a narrative designer napsat v angličtině příběh a texty pro generálku, která s hráčem komunikuje v helikoptěře.

„Do misí, ve kterých hráč lítá s vrtulníkem a řeší úkoly světových konfliktů, jsem dopsal příběh. Proč tam hráč je, co má dělat, co se tam děje a zároveň jsem dostal za úkol vytvořit člověka, který na hráče mluví do kokpitu helikoptéry, provází ho hrou, úkoluje a na závěr jeho misí zhodnotí. Vytvořil jsem generálku, grafik ji namaloval jako postavu, zjistil zápletku, vymyslel zážitek a napsal texty. Ale největší novinkou a zkušeností pro mě bylo, že všechny dialogy byly nahrány jako voice-over australskou herečkou,“ popisuje Záhora jednu z částí hry Comanche.

Comanche je hra s vrtulníky, podle Záhory jde o relativně známou sérii, která ale už dlouho neměla pokračování. „Investor na základě zpětné vazby od zkušebních hráčů řekl, že hře chybí režim pro jednoho hráče. Projekt jsme proto v Brně převzali a dodělávali tento speciální režim a hru vydali. Myslím, že něco takového už nezažiji, protože přebírat mezi vývojářskými firmami rozpracovaný projekt se všemi dokumenty a prototypy není v herním průmyslu běžné.“

A právě v tomto okamžiku mohl Zdeněk Záhora v praxi nabrat informace pro výzkum při svém doktorandském studiu – informace z životního cyklu celého projektu, celé hry. „Moje téma doktorandského studia je ambiciózní. Jak popsat životní cyklus digitálních her? U některých her je totiž zajímavé, že se o ně nikdo nestará, ale ony jsou stále živé, komunita je stále hraje a vůbec nedává smysl, proč tato hra funguje. A není to dáno atraktivitou hry.“

Záhora připomíná například hru Tetris, která podle něj patří do právěku digitálních her, ačkoliv její tvůrce stále žije. Ale samotná hra je stále živou hrou a přitom vůbec není atraktivní.

„Dříve měly digitální hry jasný životní cyklus. Vznikly, prodaly se, zafinancovaly, zkrachovaly a jsou zafixované jako díla. Aktuálně jsou životní cykly her velmi rozdílné. Záleží na tom, jestli je to věc pro jednoho hráče, nebo pro tisíce, je nekonečná a působí spíš jako seriál, nebo je určena pro mobilní telefony. Všechny procesy spojené s vydáním hry i s tím, co se stane po jejím vydání, je něco, co v knihách nenajdeme, jde často o obchodní tajemství. Každá hra vzniká ve velmi obdobném složení, ale to, jak dlouho žijí a přináší peníze, to, jestli jsou vývojáři přepracovány, je nepokrytá, nevysvětlená a dynamická oblast výzkumu, které se chci věnovat.“

UČITEL, VĚDEC A VÝVOJÁŘ. NA STUDENTY FUNGUJE, KDYŽ JIM PEDAGOG UKÁŽE NĚCO Z PRAXE.

I přes zajímavý výzkum nechce být Zdeněk Záhora akademikem na full time. „Myslím si, že z 51 procent budu učitel, z 30 procent budu vědec a zbytek podle toho, co mě zláká a s kým se mi podaří spolupracovat.“

A právě spolupráce s firmou v rámci praxe, kdy díky svým zkušenostem dostal navíc šanci nahlédnout do všech fází hry, mu nyní vynesla další nabídku. Firma pracuje na novém projektu a nabídla mu smlouvu i mimo stáž. „Těším se na to a vím, jak tuto zkušenost využiji. Propojím vše s výukou. Na studenty logicky dobře funguje, že jim pedagog může ukázat něco z praxe.“

Zdeněk Záhora také prozradil jednu zajímavost ze hry Comanche, kterou lze získat na Steamu. Jeho generálka opravdu moc používá slovní spojení ve francouzštině „bon voyage“, tedy šťastnou cestu. A to prý až tak často, že to australské herečky, která generálku dabovala, už určitě muselo lézt krkem. •

Ze studia jsme nadšení, říkají běloruští studenti

Běloruští studenti **ARYNA RABTSAVA**

a **ULADZISLAU ZYBRYKAU** se poznali při studiu medicíny ve Vitebsku. V lednu se díky speciálnímu stipendiu MU přestěhovali za studiem do Brna.

Stipendium od Masarykovy univerzity pokrývá běloruským studentům téměř všechny náklady na život a studium v Česku, a kromě toho jim Masarykova univerzita také odpustila školné, které zahraniční studenti běžně platí za studium v anglicky vyučovaných programech.

„Jsme nesmírně vděční, že nám univerzita dala takovou příležitost, a velmi si toho vážíme. V Brně jsme už druhým semestrem a ze studia jsme nadšení, nic takového jsme nečekali. Překvapilo nás moderní zázemí lékařské fakulty i celého kampusu, ale také vysoká úroveň výuky a skvělí učitelé, kteří nám se vším ochotně pomáhají,“ říká Aryna.

Ještě větším překvapením pro ně ale bylo Simulační centrum Lékařské fakulty MU (SIMU). Takzvaná cvičná nemocnice napodobuje reálné nemocniční prostředí, kde mohou studenti trénovat postupy i krizové situace. „Zatím jsme tam měli pár vyučovacích hodin a viděli jsme jen hrstku simulačních figurín, ale i tak na nás SIMU udělalo obrovský dojem – je to jedno velké wow,“ popisuje Uladzislau.

Přestože jsou studenti ze studia nadšení, přesun z běloruské univerzity do Brna pro ně nebyl jednoduchý, protože nastupovali přímo do pátého ročníku a ještě k tomu v půlce akademického roku ovlivněného pandemií. Většinu předmětů jim MU sice uznala, ale kromě běžných předmětů si museli zapsat ještě extra předměty navíc kvůli odlišnostem mezi studijními programy.

Kromě zpětného dodělávání kurzů měli problém i s angličtinou, kterou ještě před rokem neměli na vysoké

úrovni a museli se ji rychle doučit, stejně jako lékařskou terminologii, protože ji znali jenom v ruštině. Dnes se ale oba bez problémů domluví v angličtině a dokonce i v češtině – tu totiž potřebují kvůli praxi v nemocnici a komunikaci s českými pacienty.

„Na praxi do nemocnice jsme začali chodit už v jarním semestru, když jsme česky ještě vůbec neuměli. Pacienti na nás ale byli milí a rádi si povídají s cizinci, takže jsme aspoň mohli trénovat a díky stejné jazykové skupině jsme jazyk vcelku rychle pochytli. Naštěstí nám čeština a její sedm pádů nedělá takové potíže jako našim zahraničním spolužákům, kteří občas nechápou, jak je možné, že jsme je tak rychle dohnali,“ směje se Aryna.

Oba medici plánují dokončit studium v příštím akademickém roce a už teď přemýšlejí, na jakou oblast by se chtěli specializovat. Arynu nejvíc láká chirurgie, částečně i proto, že tam její matka pracovala jako zdravotní sestra. „Já uvažuji nad onkologií, psychiatrií a případně prací praktického lékaře. Ale ještě nevím, není to lehké se rozhodnout,“ říká Uladzislau.

Brno jim za toho tři čtvrtě roku přirostlo k srdci a už si tu dokonce našli i oblíbené kavárny a kamarády z Běloruska i mezi zahraničními studenty. „Je to tady skvělé, sami jsme nečekali, že se nám v Brně bude tak líbit. Uměli bychom si představit, že tady zůstaneme i po studiu, všude je to kousek, Češi jsou skvělí a Česko je nádherná země plná zajímavých míst,“ dodává Aryna. •

To nejlepší na Erasmu jsou lidé, které poznáte

Studentce pedagogické fakulty ANETĚ HLÁVKOVÉ se na Erasmu ve španělském Bilbao tak líbilo, že v dalším semestru odjela na svůj druhý studijní pobyt na Madeiru.

Na začátku pobytu ji mrzelo, že s ní do Bilbao neodjela i spolužačka z brněnské logopedie, ale naštěstí se rychle spřátelila s dalšími zahraničními studenty a našla si šest kamarádek, které ji v tomto semestru přijedou navštívit i na Madeiru.

„Erasmus je hlavně o lidech a já jsem na ně měla velké štěstí, s kamarádkami z Norska, Švédska, Německa, Francie a Polska jsme vytvořily skvělou partu a strávily jsme spolu spoustu času a společně jsme i cestovaly. Na skvělé lidi kolem sebe mám štěstí i teď na Madeiře, kde jsme si hodně sedli i v rámci naší české skupinky a těší mě, že to k sobě po Erasmu nebudeme mít tak daleko,“ říká Aneta.

I když její Erasmus ve Španělsku ovlivňovala pandemie, opatření na jaře tam nebyla tak tvrdá jako v Česku, takže stihla procestovat sever Španělska, Barcelonu, Madrid, Seville i Granadu. Otevřené byly restaurace i služby a ve volném čase spolu se zahraničními studenty často chodili surfovat, hrát basketbal nebo piknikovat k moři.

Ve škole měla zapsané čtyři předměty a každý z nich byl vyučován dvakrát týdně, přičemž jednou byla hodina prezenčně a podruhé online. „Ve škole mě to bavilo, měli jsme skvělé a ochotné učitele, ale museli jsme se připravovat z hodiny na hodinu a neustále číst. Také jsme psali spoustu seminářek, takže to bylo i náročné. Škola mi toho ale hodně dala a navíc mě chytla španělština,“ popisuje Aneta.

Kromě předmětů na University of Deusto měla zapsané ještě další předměty za 24 kreditů také na MU, takže pro ni

minulý semestr byl prý nejnáročnější ze všech. Do toho také chodila dvakrát týdně na praxi do bilingvní mateřské školky, která byla spojená i se základní školou, takže se na Erasmu musela naučit stíhat desetkrát víc věcí než v Brně.

„Praxe v mateřské a základní škole pro mě byla velmi zajímavá, mají tam zcela odlišný systém. Učitelé se tam snaží vést děti nejenom ke španělštině, ale také k bas-kičtině. Obdivovala jsem svou supervizorku, která ráno byla s dvouletými batolaty, hned nato šla učit pátáky, pak zase přešla k pětiletým a pak ke třetáčkům. Každá věková skupina potřebuje úplně jiný přístup, takže jsem s úžasem sledovala, jak z hodiny na hodinu střídá maňásky s prací s učebnicí,“ přibližuje studentka logopedie.

Ze studijního pobytu vytěžila maximum i pro bakalářskou práci, což ani sama nečekala – jejím tématem totiž bude bilingvismus, takže jí její praxe i předměty zaměřené na výuku cizích jazyků a trilingvismus výrazně pomůžou s dopsáním práce, kterou plánuje obhajovat v červnu.

Na studijní pobyt by Aneta ráda vyjela i na magisterském studiu. „Zahraniční zkušenosti a poznávání jiných kultur a národů mě opravdu baví a chtěla bych zamířit ještě dál, možná do Mexika nebo Argentiny, protože španělský životní styl a kultura mi přirostly k srdci. A dokonce si díky Erasmu umím i představit, že bych pracovala v zahraničí, láká mě například práce v českých školách bez hranic. Dnešní možnosti jsou úžasné a je škoda je nevyužít.“ •

Brno–Minsk představí výstavu, debaty i filmy

Potlačování občanských svobod v Bělorusku a připomenutí 80. výročí od prvního transportu židovských obyvatel z Brna do Minsku. To jsou témata, na jejichž půdorysu připravila Masarykova univerzita dvoudenní cyklus tvořený výstavou, videomappingem, debatami a filmovými projekcemi.

16. 11. Brno–Minsk 1941

16. listopadu 1941 v brzkých ranních hodinách vyjel první vlak s židovskými obyvateli z hlavního nádraží v Brně do tábora v Minsku. Cestující se museli shromáždit ve škole v Merhautově ulici s jedním kufrem a cedulkou na krku. Nikdo z nich netušil, kam jejich vlak míří a že se téměř nikdo z nich nevrátí.

U příležitosti 80. výročí této smutné události vytvořila MU unikátní seznam svých studentů a absolventů židovského původu, kteří byli během druhé světové války odvezeni. Seznam vznikl pod vedením historika Tomáše Zapletala, který za pomoci studentů historie filozofické fakulty zkoumal dobové studijní podklady dochované v Archivu MU. Pokoušeli se nalézt všechny osoby, které se hlásily k židovskému vyznání

nebo židovské národnosti a ty pak dále srovnávali s databázemi obětí holocaustu. Dlouhou a minuciózní práci badatelského týmu bylo nakonec nalezeno přes tisíc studentů židovského původu a zhruba u poloviny z nich byl zjištěn i jejich konkrétní osud.

Tento seznam obětí z řad MU bude jako tiché memento prezentován na panelové výstavě na Žerotínově náměstí, symbolicky před rektorií univerzity. „Za děsivými počty obětí holocaustu se skrývají konkrétní lidé. Lidé se svými touhami a ideály, kteří v tomto případě a díky svému vzdělání mohli prožít smysluplný a bohatý život. Jsme přesvědčeni, že jen pochopením historie zabráníme diskriminaci v budoucnu,“ zdůrazňuje Hana Voráčková, organizátorka akce.

První transport s židovskými obyvateli odjel z hlavního nádraží v Brně brzo ráno 16. listopadu 1941. Mířil do tábora v Minsku (vpravo dole). Shromáždění bylo v budově školy v Merhautově ulici (vpravo).

Slavnostní zahájení proběhne právě v den, kdy Brno opustil první transport. Výstava bude v tento den doprovázena také videomappingem na budovu Ústavního soudu. Vizuální stránku projekce vytváří výtvarnice Jana Francová z pedagogické fakulty, hudbu k dílu složil absolvent filozofické fakulty, hudebník Tomáš Vtípil.

Program bude pokračovat v Univerzitním kině Scala projekcí dokumentárního filmu Zapomenuté transporty do Běloruska (2008) režiséra a historika Lukáše Příbyla. Autor se připojí i k následující debatě, které se účastní také Jana Šplíchalová z Židovského muzea v Praze a spisovatel Milan Uhde.

Do kina Scala v tento večer zavítá další, obzvláště vzácný host. Je jím přeživší transportů z Brna, Karel Ellinger. Tragické historii věnovaný první den cyklu bude zakončen projekcí slavného sovětského filmu Jdi a dívej se (1985), který sugestivně líčí hrůzy druhé světové války v Bělorusku. Snímek v kině uvede filmový historik Jaromír Blažejovský z filozofické fakulty.

17. 11. Brno–Minsk 2021

Datum 17. listopadu se u nás takřka automaticky pojí s pojmy, jako jsou svoboda či demokracie. Skutečnost, že jde o hodnoty, jež rozhodně nejsou samozřejmostí, v poslední době flagrantně ukazuje právě případ Běloruska, které čelí stupňujícím se totalitním praktikám režimu Alexandra Lukašenk. Falšování voleb, zatýkání a bití oponentů či umlčování médií jsou v Bělorusku krutou realitou dneška. „Při přemýšlení o letošní formě uctění svátku demokracie jsme dospěli k názoru, že je nevyhnutelné obrátit pozornost tam, kde v rámci Evropy demokracie trpí tak, až z toho mrazí,“ říká organizátor akce Petr Dimitrov.

V kině Scala se uskuteční projekce dokumentárního filmu Kuráž (2021), který na osudech členů

Běloruského svobodného divadla autentickým způsobem ilustruje události spojené s loňskými masivními protesty po zfalšovaných prezidentských volbách.

Po projekci následuje debata, které se účastní Kateřina Šimáčková, soudkyně Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku, dále Ondřej Soukup, expert na Bělorusko a komentátor Hospodářských novin či Sjarhej Smatryčenka, běloruský překladatel a bohemista, který dlouhodobě žije v ČR.

UNIVERZITNÍ KINO SCALA BUDE STŘEDOBODEM CYKLU BRNO–MINSK.

Na akci jsou pozváni i běloruští studenti, již na MU aktuálně studují na základě speciálního stipendia, které univerzita vyhlásila přímo pro studenty sužované v Bělorusku perzekucí. „Přišla jsem do Česka, protože v Bělorusku nemám budoucnost. Politická krize v mé zemi má devastující účinky na náš národ a mou rodinu. To, že mě Masarykova univerzita přijala, mi dává naději na lepší budoucnost,“ říká jedna ze studentek, která aktuálně studuje na fakultě sociálních studií.

Fakt, že právě studenti jsou v Bělorusku velmi ohroženou skupinou obyvatel, odráží i výstava, která bude během listopadu k vidění ve foyer kina Scala. Ta je postavena na projektu „11 plus 1“, který vznikl v Praze jako meziuniverzitní symbolická akce reagující na exemplární zatčení jedenácti studentů a jejich učitelky za účast na demonstraci. K zatčení došlo loni v listopadu a žádný z těchto dvanácti vězňů nebyl z detenčních táborů dosud propuštěn. Výstava přibližuje osudy jednotlivých zatčených a mapuje, jak se k tomuto putovnímu projektu připojili studenti MU. Celý program najdete na webu muni.cz/brno-minsk

26-27 SPORT

TEXT: GABRIELA PERINGEROVÁ

FOTO: JITKA JANŮ

Reprezentovala univerzitu dřív, než začala studovat

Pět medailí přivezla z Českých akademických her plavkyně a studentka fakulty sportovních studií **MARIKA SUROVÁ**. Z bazénu je pro Masarykovu univerzitu vylovila na začátku září, tedy ještě před tím, než začal její první semestr.

V celkovém bodování Českých akademických her, které se uskutečnily na začátku září v Olomouci, obsadila letos Masarykova univerzita druhé místo. Jedenáct bodů jí chybělo pouze na domácí Univerzitu Palackého v Olomouci, která ale do závodů nastoupila s větším počtem sportovců, a naopak výrazně porazila Univerzitu Karlovu.

Za Masarykovu univerzitu soutěžilo v jedenadvaceti sportech 223 studentů. Jednou z těch, kteří svými výkony velkou měrou přispěli k výbornému bodovému zisku univerzity a celkovému druhému místu, byla Marika Surová. Závodnice, která mimo MU reprezentuje klub Kometa Brno a je šestinásobnou medailistkou z posledního mistrovství České republiky dospělých, získala v individuálních závodech zlato (50 metrů prsa), stříbro (100 metrů prsa) a bronz (100 metrů motýl) a ve štafetách ještě přidala dvě druhá místa.

Zúčastnila jste se akademických her ještě před začátkem semestru, takže jste dřív Masarykovu univerzitu reprezentovala, než jste na ní studovala, tedy než jste poprvé vstoupila do učeben. Nebylo to zvláštní?

Určitě ne. Já se na Masarykovu univerzitu moc těšila a o akademických hrách jsem slyšela, že to jsou kvalitní závody s výbornou atmosférou. Byla jsem ráda, že tam po přijetí ke studiu můžu jet a reprezentovat Masarykovu univerzitu, ještě než jsem ji vůbec opravdu začala studovat. Ale hlavně: byly to jedny z prvních závodů, které se uskutečnily po koronavirové pauze, a já jsem byla opravdu moc ráda, že si zase zazávodíme.

V čem byly akademické hry jiné než klasické vrcholné české plavecké závody - Český pohár, mistrovství České republiky?

Byly mnohem rychlejší, než na co jsme jako plavci zvyklí. Na velkých závodech je program disciplín a rozplaveb hodně dlouhý, na akademických hrách se vždy odplavalo je pár rozplaveb. Disciplíny šly rychle za sebou, bylo potřeba se mezi každým startem rychle zregenerovat. Ale hlavně jsem je absolvovala bez svého plaveckého trenéra a na začátku sezony. Na druhou stranu jsme se s ostatními z Masarykovy univerzity víc podporovali a víc si fandili než na běžných plaveckých závodech. A štafety, to byla paráda. Ty měly hodně týmovou atmosféru.

Jste spokojená s výsledky, které jste na těchto závodech zaplavala?

Na to, v jaké části sezony se závody uskutečnily, jsem relativně spokojená. Samozřejmě osobáky a forma vždy je a myslím, že i letos bude nejlepší, až na mistrovství republiky v půlce prosince. Ale výkony nebyly nejhorší, což je důležité.

Na fakultě sportovních studií jste si vybrala program Regenerace a výživa ve sportu v kombinaci s programem Osobní a kondiční trenér. Pomůže vám sport nějak ve studiu, případně využijete studium pro váš sport?

Studuji dva programy zároveň a věřím, že studium a sport propojím úspěšně. Určitě se díky svému

sportu lépe orientuji v učivu a mám více zkušeností. A studium mi určitě také pomůže. Například zlepšovat své stravovací návyky nebo regeneraci.

Vím, že dodržujete bezlepkovou dietu. Chcete se při studiu zaměřit i na problematiku výživy sportovců, kteří mají například toto stravovací omezení?

Bezlepkovou dietu dodržuji již dlouho ze zdravotních důvodů. Ano, celkem by mě zajímalo, jaké to má ve sportu výhody a nevýhody. Nikdy jsem se o to nezajímala, takže možná ano. Právě teď bude čas na to, dozvědět se víc a třeba z toho udělat i výzkum.

Jak jste se dostala k plavání a co vám tento sport přináší?

Začala jsem plavat později oproti ostatním. Byla jsem hodně aktivní dítě a chodila do spousty kroužků a plavání mě bavilo nejvíce. Tak jsem začala plavat častěji a věnovat se jen tomu. Mám ráda ten pocit, že mohu překonávat sama sebe, plavání mi umožňuje posouvat své sportovní limity dál a dál. Taky miluju ticho a klid pod vodou. Mám tam takový svůj svět. A určitě mi dává hodně i do běžného života. Hlavně disciplínu.

AKADEMICKÉ HRY STRHLY PLAVCE SVOJÍ ATMOSFÉROU. ŠTAFETA BYL TÝMOVÝ ZÁVOD I S FANDĚNÍM.

Plavání je sportem, ve kterém už mnohdy nestačí dvoufázový trénink, je potřeba ho doplnit i třetí fází, posilovnou. Máte ještě nějaké jiné zájmy kromě bazénu a školy?

Posilovnu. Tu jako trénink ani neberu. Tam se hodně vyžívám, tu mám opravdu ráda. Hodně mě taky baví jídlo. Zkoušet nová jídla, vařit, péct. A to většinou stíhám. Zajímám se také o psychiku ve sportu. Ráda o tomto tématu čtu knihy.

Prozradte svůj sportovní a životní cíl.

Životní cíl je určitě dělat práci, co mě bude bavit, a být v obklopení podporujících lidí. Sportovní cíl je vydat ze sebe maximum a uvidíme, co to přinese. Někáká nominace na mistrovství Evropy nebo světa nebo na olympiádu by byla už jen třešnička na dortu celé sportovní přípravy. Určitě bych moc chtěla se někým na velké světové podniky probojovat.

Ještě se vrátím k akademickým soutěžím. Jsou vaše největší soupeřky z týmu Masarykovy univerzity, nebo z jiných univerzit?

Tak velká soupeřka je Kristýna Horská z Prahy, která může plavat cokoliv a vždy plave hodně kvalitně. Pak Barbora Janíčková z Olomouce, která má zase velmi dobré sprinty. No a z Masarykovy univerzity tam je Alena Benešová, která ale jezdí jiné tratě než já – dlouhé. Myslím, že všechny mezi sebou soupeříme stejně, ať jsou to akademické hry, nebo plavecký šampionát. Vždy chceme získat co nejlepší umístění. •

19. ČESKÉ AKADEMICKÉ HRY OLOMOUČ, 2.–7. září
1. Univerzita Palackého v Olomouci 146 b., 2. Masarykova univerzita 135 b., 3. Univerzita Karlova 99 b. (celkem bodováno 30 škol).
V rámci ČAH 2021 studenti soutěžili ve 21 sportech a 134 disciplínách. Celkový počet účastníků ČAH 2021 z MU: 223.

Napsala a nakreslila úspěšný komiks o své léčbě

LUCIE TRÁVNÍČKOVÁ vystudovala výtvarnou a vizuální tvorbu na Pedagogické fakultě MU a v současné době učí výtvarnou výchovu děti na základní škole. Letos vydala první knihu – černobílý komiks, autobiografii své onkologické léčby.

Vydání komiksu Lymfom City knižně podpořily na Hithitu desítky lidí, na konci října uspořádalo vydavatelství křest knižky a její příběh označilo za ponuře úsměvný. „Je to můj osobní příběh zpracovaný komiksovou formou. Možná se ani nedá říct, že je to příběh, spíše chronologický záznam situací, se kterými jsem se během léčby potkala. Od znepokojení až k šoku z diagnózy,“ popisuje svoji knihu Lucie s tím, že komiks začal vznikat spontánně, jako osobní terapie v době, kdy procházela onkologickou léčbou.

„Neměla jsem zpočátku v plánu komiks zveřejňovat, přišlo mi to příliš osobní. Kresby nejdřív viděla jenom psycholožka, kterou jsem navštěvovala během léčby. Společně jsme došli k tomu, že by to mohlo pomoci i ostatním lidem, kteří léčbou procházejí. Nejdříve jsem začala dávat na Instagram detaily kreseb, a když jsem dostávala pozitivní zpětnou vazbu od lidí, které to oslovilo, rozhodla jsem se nakonec celý komiks vydat knižně.“

Lucii a všechny lidi, kteří ji podporovali, překvapilo, jak rychle se vybrala potřebná částka. „Jsem strašně ráda, že má kniha úspěch,

ale nemůžu jednoznačně říct, kdo má o knihu zájem. Ta cílová skupina je velmi široká. Jsou to bývalí pacienti, jejich rodiny, výtvarníci, kamarádi, lékaři a překvapivě i hodně mladí lidé, studenti. Z toho mám obzvlášť radost, protože tohle téma není jednoduché.“

Lucie nyní vyučuje na základní škole a spolupracuje na projektu Nebýt na to sama, který vznikl pro onkologické pacienty léčené v Masarykově onkologickém ústavu Brno. Jedná se o další komiks, který bude věnován dětem, jejichž rodiče právě procházejí onkologickou léčbou.

Co se týká jejího komiksu Lymfom City, vzhledem k tématu už žádné pokračování knihy neplánuje. „Chci se dál věnovat podobným projektům, ve kterých už ovšem nebudu figurovat jako hlavní postava,“ říká absolventka pedagogické fakulty, která studium na této škole promítá i do svého současného života. „Studovala jsem výtvarnou výchovu, kde možná panovala trochu jiná, možná svobodnější atmosféra než na jiných oborech. A tu vnitřní svobodu se snažím si udržet nejen v práci, ale i v životě.“ ●

Co je to vlastně EDUC? Připoj se na EDUC Online Event a zjisti to.

- **Studijní a pracovní pobyty bez papírování**
- **Virtuální mobility**
- **Online předměty ze zahraničních univerzit**

Je libo výjezd do zahraničí bez papírování, finančně hrazený gap year nebo virtuální předměty na partnerské univerzitě? Event je rozdělen na tři sekce (student, akademický a neakademický zaměstnanec), v rámci kterých na tebe čekají workshopy, kulaté stoly a debaty s těmi, co už EDUC zažili na vlastní kůži, přednášky o nových příležitostech a mnoho dalšího. Připoj se na EDUC Online Event a vyber si svoje další dobrodružství.

Úterý 16. listopadu 2021 od 9.00
bit.ly/educ2021

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

MUNI

Pietní shromáždění akademické obce Masarykovy univerzity

ČTVRTEK 11. LISTOPADU 2021

KOUNICOVY KOLEJE, KRÁLOVA 45, BRNO

15.45 hod. Oficiální začátek

16.30 hod. Kladení věnců, proslov rektora MU, zapalování svíček

Vystoupí Pěvecký sbor MU

WWW.MUNI.CZ